

Działalność Zespołu Sekcji Historii Farmacji w 2008 r.

Jadwiga Brzezińska

Adres do korespondencji: Jadwiga Brzezińska, ul. Walki Młodych 29/1, 78-100 Kołobrzeg

Zespół Sekcji Historii Farmacji Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego zrzesza około 250 historyków farmacji w 14 sekcjach terenowych, które prowadzą samodzielną działalność. Zespół działa w obecnej kadencji od 14.06.2007, w następującym składzie: przewodniczący – dr Jan Majewski, wiceprzewodniczący – prof. dr hab. Dionizy Moska, dr Katarzyna Hanisz, dr Andrzej Wróbel, sekretarze – dr Jadwiga Brzezińska, mgr farm. Lidia Maria Czyż, członkowie – dr Stefan Rostafiński, dr Krzysztof Kmieć, mgr farm. Jerzy Waliszewski. W skład Zarządu Zespołu wchodzi również przewodniczący wszystkich 14 Sekcji. Są to: z Sekcji Białostockiej – mgr Irena Kałtaur, z Sekcji Bydgoskiej – mgr Alina Piotrowska, z Sekcji Gdańskiej – prof. Feliks Gajewski, z Sekcji Katowickiej – prof. dr hab. Dionizy Moska, z Sekcji Krakowskiej – doc. dr hab. Zbigniew Bela, z Sekcji Kieleckiej – dr Andrzej Sułko, z Sekcji Lubelskiej – dr Andrzej Wróbel, z Sekcji Łódzkiej – dr Katarzyna Hanisz, z Sekcji Olsztyńskiej – mgr Grażyna Domin, z Sekcji Poznańskiej – dr Jan Majewski, z Sekcji Rzeszowskiej – mgr Lidia Czyż, z Sekcji Wrocławskiej – mgr Romana Karaszewska, z Sekcji Szczecińskiej – mgr Jerzy Waliszewski, z Sekcji Zielonogórskiej – mgr Michał Czapór.

Zespół Sekcji Historii Farmacji integruje historyków farmacji z całego kraju, inspirowanie prac badawczych i dokumentacyjnych, organizuje sympozja krajowe i utrzymuje kontakty naukowe z historykami farmacji z innych krajów. Zespół Historii Farmacji PTFarm należy do Międzynarodowego Stowarzyszenia Historii Farmacji, a Delegat Zespołu bierze udział w obradach zarządu tego międzynarodowego stowarzyszenia, natomiast w biuletynie NEWS ukazują się co roku (od 1999) roczne sprawozdania z działalności Zespołu.

W 2008 r. odbyły się 4 zebrania Zespołu Sekcji Historii Farmacji: 1) 17.03.2008 w Warszawie, 2) 19.06.2008 w Licheniu, 3) 3.10.2008 w Warszawie, 4) 5.12.2008 w Warszawie. Na zebraniach wygłaszane były referaty, omawiano sprawy organizacyjne, przekazywano relacje z imprez historycznych, informacje

o konferencjach naukowych, nowych książkach i inne. Na zebraniach Zespołu w 2008 r. wygłoszono następujące referaty:

1. Apteczki i ich opiekunki – dworski folklor środowiskowy – doc. dr hab. Iwona Arabas.
2. Pamięci prof. dr Pierre Julien – dr Jadwiga Brzezińska.
3. Znajomość wiedzy filozoficznej sprzyja kształtowaniu pożądanych postaw moralnych farmaceutów – prof. dr hab. Dionizy Moska.
4. Działalność naukowa i społeczna prof. dr hab. Dionizego Moski – dr Jan Majewski.
5. Pierwsze polskie podręczniki farmacji – mgr Karolina Maciszewska.
6. Historia apteki w Beżycach – mgr Małgorzata Korzeniowska.
7. Prof. dr Henryk Ellert (1908–1970) – mgr Agata Tutkowska-Flis.
8. *Materia medica* używana na Żmudzi w 2006 r. – mgr Zivile Petkevisius.
9. Etnobotaniczne i etnofarmaceutyczne aspekty litewskiego folkloru – mgr Roberta Kanapackaite.

Na zebraniu Zespołu 17 marca 2008 r. odbyła się uroczystość, na której pogratulowano doc. dr hab. Iwonie Arabas uzyskania stopnia doktora habilitowanego z zakresu historii farmacji w PAN w Warszawie. Wręczono kwiaty i wysłuchano prelekcji zawierającej główne tezy jej pracy habilitacyjnej.

Na tym samym zebraniu odczytano wspomnienie o zmarłym w 2007 r. prof. Pierre Julien z Paryża, zasłużonym dla historii farmacji, b. przewodniczącym Międzynarodowego Towarzystwa Historii Farmacji i b. przewodniczącym Międzynarodowej Akademii Historii Farmacji, zaprzyjaźnionego z prof. W. Roeskem.

Na zebraniu Zespołu 3 października 2008 roku w Warszawie odbyła się uroczysta laudacja ku czci prof. dr hab. Dionizego Moski w związku z jubileuszem 80-lecia Jego urodzin. Przewodniczący Zespołu, dr J. Majewski, przedstawił sylwetkę i dorobek naukowy Jubilata. Po referacie Jubilata wręczono mu kwiaty, gratulacje i upominki od Zespołu, poszczególnych sekcji, NIA, Oddziału Katowickiego PTFarm i od przyjaciół.

Zebranie Zespołu 5 grudnia 2008 r. połączone było z konkursem prac magisterskich z zakresu historii farmacji. Współorganizatorem konkursu był Zespół Sekcji Historii Farmacji PAN.

Imprezy historyczne w 2008 r.

1. Najważniejszą imprezą historyczną w 2008 r. było XVII Sympozjum Historii Farmacji w dniach 19–22.06.08 w Licheniu. Organizatorem była Sekcja Poznańska, a ściślej przewodniczący Zespołu dr Jan Majewski. Impreza ta zgromadziła około 60 uczestników, w tym 7 gości z zagranicy; z Rumunii, Białorusi i Niemiec. Tematyką wiodącą sympozjum było: „Farmacja a chrześcijaństwo”. Wszystkie zgłoszone referaty zostały opublikowane w Pamiętniku Sympozjum. Miłym akcentem spotkania było kosztowanie teriaku, sporządzonego przez mgr. J. Waliszewskiego według starych przepisów. Krajoznawcza sesja wyjazdowa umożliwiła poznanie zabytków i piękna Ziemi konińskiej. Swoisty urok miały gawędy o dziejach regionu kapitana żeglugi wielkiej Ryszarda Szymańskiego w trakcie podróży statkiem drogą wodną łączącą Wartę i Gopło. Obszerne relacje z sympozjum ukazały się w Czasopiśmie Aptekarskim (nr 8–9/08), a ponadto w Farmacji Polskiej (K. Hanisz) oraz biuletynach izbowych.
2. Drugim ważnym wydarzeniem, które zgromadziło licznych historyków farmacji była uroczystość obchodów 225 rocznicy powstania pierwszej katedry Farmacji i Materii Medycznej na Uniwersytecie Jagiellońskim (06.06.08), zorganizowana wspólnie przez Wydział Farmaceutyczny i Muzeum Farmacji w Krakowie. Wygłoszono 6 referatów naukowych. Ukazała się obszerna książka z materiałami z konferencji.
3. W dniach 25.04–04.05.2008 r. odbyła się wycieczka autokarowa historyków farmacji do Toskanii. Zwiedzono m.in. Muzeum Farmacji firmy Aboca w Sansopolo, zabytkową aptekę we Florencji. W trakcie podróży wygłoszono 16 referatów historycznych. Udział w wycieczce wzięło 40 historyków farmacji.
4. Muzeum Farmacji w Warszawie zorganizowało 2 sesje naukowe:
 - 11.03.2008 r. – pt. „Kolory pamięci” – wygłoszono 5 referatów poświęconych działalności i twórczości prof. dr hab. Wandy Parnowskiej, zmarłej w grudniu 2007.
 - Sesja 10.04.2008 r. – pt. „Farmaceuci Warszawy” (wygłoszono 5 referatów):
 - Farmaceuci zasłużeni dla Warszawy – Iwona Arabas;
 - Udział aptekarzy w życiu dawnej Warszawy – Andrzej Sułtan;
 - Wkład Juliana Różyckiego w rozwój Pragi – Janusz Sudecki;
 - Maurycy Spokorny – przedsiębiorca, menadżer i budowniczy – Kazimierz Radecki;

- Premier Leopold Skulski, patriota, społecznik, farmaceuta – Wojciech Giermaziak.
5. Organizacja święta Kosmy i Damiana (27 września) już dawno stała się domeną historyków farmacji, którzy wykorzystują święto patronów farmacji do przypomnienia tradycji i etyki zawodu. W 2008 r. centralne uroczystości święta Aptekarza odbyły się 27 września 2008 r. w Warszawie. Zgromadziły prezydium NIA, gości i licznych przedstawicieli regionalnych samorządów aptekarskich. Historyczny referat wygłoszili: doc. dr hab. Iwona Arabas oraz dr Wojciech Giermaziak. Regionalne święta Aptekarza z bogatym programem i odczytami z zakresu historii farmacji odbyły się również w Poznaniu, Szczecinie, Bydgoszczy i Katowicach.

Imprezy zagraniczne

Zespół otrzymał zaproszenie na Sympozjum Historii Farmacji do Targu Mures (Rumunia) (26–28.09.2008 r.) oraz na Biennale w Husum (Niemcy) (25–28.04.2008 r.), jednak nikt z członków Zespołu nie uczestniczył imprezach.

Imprezy lokalne

Wielką aktywnością organizacyjną odznaczyła się Sekcja Szczecińska w 2008 r.

- 15 czerwca podczas Dni Stargardu mgr J. Waliszewski zorganizował na rynku miasta publiczne sporządzenie teriaku według receptury średniowiecznej. Wydarzenie to komentowały głośno wszystkie media.
- 8 czerwca mgr J. Waliszewski przedstawił prezentację multimedialną pt. „Leki i leczenie w dawnym Stargardzie”.
- 5 grudnia 2008 r. odbyło się spotkanie opłatkowe członków i sympatyków Sekcji Historii Farmacji z bogatym programem historyczno-rozrykowym. Ogółem sekcje terenowe zorganizowały około 30 zebrań, w tym 9 Sekcja Szczecińska, 8 Sekcja Wrocławska, 8 Sekcja Poznańska, 5 Sekcja Łódzka, i jedno Sekcja Białostocka.

Tablice pamiątkowe

Ważnym do odnotowania faktem było ufundowanie i poświęcenie 5 tablic pamiątkowych dla uczczenia i upamiętnienia wybitnych farmaceutów.

1. 11 listopada 2007 r. dzięki staraniom aptekarzy mgr Jolanty i dr. Kazimierza Radeckiego na budynku ich apteki w Piasecznie została odstonięta tablica pamiątkowa ku czci mgr. Wacława Kauna (1883–1926), burmistrza Piaseczna (1918–1926) i Naczelnika Straży Pożarnej (1916–1918).
2. 5 kwietnia 2008 r. dzięki inicjatywie dr. Kazimierza Radeckiego i jego małżonki mgr Jolanty Radeckiej odbyło się w Warszawie odstonięcie tablicy pamiątkowej ku czci farmaceuty mgr Maurycego Spokornego, inicjatora i pierwszego dyrektora

tramwajów elektrycznych w Warszawie, współbudowniczego Teatru Polskiego w 1913 r. i założyciela Szkoły Technicznej w Warszawie.

3. Staraniem Białostockiej Sekcji Historii Farmacji PTFarm ufundowana została nowa tablica na grobie farmaceuty Feliksa Filipowicza, pierwszego prezydenta miasta Białegostoku po I wojnie światowej (01.11.2008).
4. 10 listopada 2008 r. odsłonięto w Łodzi, dzięki staraniom dr. Kazimierza Radeckiego, tablicę pamiątkową, poświęconą farmaceutce mgr. Leopoldowi Skulskiemu, żarliwemu patriocie, mężowi stanu, prezydentowi Łodzi (1917–1920), premierowi Rządu Odrodzonej Rzeczypospolitej (1919–1920) i ministrowi kolejnych rządów, Twórcy Polskiego Radia (1925). W uroczystości wzięł udział prezydent RP Lech Kaczyński i prezes NIA dr Grzegorz Kucharewicz.
5. 28 grudnia 2008 r. dzięki staraniom dr. Jana Majewskiego na budynku jego Apteki „Pod Złotym Lwem” w Poznaniu przy Starym Rynku, odsłonięta została tablica pamiątkowa ku czci farmaceutów – Powstańców Wielkopolskich w 90. rocznicę wybuchu Powstania Wielkopolskiego.

Konkurs prac magisterskich

Cenną inicjatywą Zespołu Sekcji Historii Farmacji jest organizacja Konkursów Prac Magisterskich, która zachęca młodych farmaceutów do zainteresowania się dziejami zawodu. Impreza ta organizowana jest od 3 lat wspólnie z Sekcją Historii Farmacji PAN. W dniu 5 grudnia 2008 r. zostało zaprezentowanych 5 prac magisterskich (po jednej z Lublina, Krakowa i Gdańska, a dwie z Kowna). Prace były bardzo ciekawe i starannie opracowane. Impreza konkursowa miała ładną oprawę, wręczono specjalne nagrody, a na zakończenie odbył się wspólny obiad.

Konkurs na wspomnienia farmaceutów

W 2008 r. podsumowany został konkurs na wspomnienia farmaceutów, zorganizowany przez Sekcję Szczecińską. Mimo nagłośnienia w Biuletynach Izbowych, na konkurs nadesłano tylko 3 prace. Szkoda, że współczesna inicjatywa nie znalazła licznego odzewu, a przewidywano wydanie drukiem zgłoszonych prac. Zainicjowana swego czasu przez prof. W.W. Głowackiego akcja zebrania wspomnień z pierwszej połowy XX wieku była bardzo owocna, został opublikowany I tom tych wspomnień, a inne na łamach Farmacji Polskiej. Obecnie w XXI w. ważne jest udokumentowanie życia farmaceutów z drugiej połowy XX w. Może uda się tę akcję powtórzyć. Jest to bardzo potrzebne i celowe.

Trzy równorzędne nagrody otrzymali farmaceuci: dr Jadwiga Brzezińska, mgr Edward Drzewiecki, mgr Jolanta Połajdowicz.

Muzeologia farmaceutyczna

Rok 2008 cechowała ożywiona działalność w zakresie muzealnictwa farmaceutycznego.

1. Muzeum Farmacji w Warszawie zorganizowało 2 sesje naukowe (omówione wyżej) oraz 2 wystawy okresowe, połączone z prelekcjami tematycznymi:
 - Rozwój balneologii polskiej (17.05.2008);
 - Z dziejów leczenia astmy (29.10.2008).
2. Muzeum Farmacji w Krakowie wydało 2 publikacje. Odnotowało także duże zainteresowanie zwiedzających podczas Nocy Muzeów.
3. Muzeum Farmacji w Łodzi przy pl. Wolności należy do PGF (kierownik dr Wojciech Giermaziak) – zorganizowało w 2008 r. aukcję obrazów, podarowanych przez aptekarzy, wydało cegiełki na zakup muzealiów. Podczas Nocy Muzeów odwiedziło je 3 tys. osób.
4. Lubelska Apteka-Muzeum zorganizowała 2 wystawy okresowe.
5. Sekcja Szczecińska HF zgromadziła wiele muzealiów farmaceutycznych i zabytkowe meble ze zlikwidowanej apteki „Pod Gwiazdą” w Stargardzie. Zostały one przekazane do Muzeum Historycznego w Stargardzie. Obecnie trwa przebudowa wnętrza budynku celem urządzenia stałej ekspozycji muzealnictwa aptekarskiego.
6. Zbiory farmaceutyczne Białostockiej Sekcji Historii Farmacji zlokalizowane w Pałacu Branickich, były zagrożone likwidacją. Dzięki energicznym staraniom Zarządu Oddziału Białostockiego PTFarm udało się je zachować i nadal utrzymywać.
7. Zbiory muzealne i bogata biblioteka przy Wydziale Farmaceutycznym w Gdańsku dzięki interwencji prof. dr Feliksa Gajewskiego, otrzymały odpowiedni lokal w budynku Wydziału Farmaceutycznego.
8. Muzeum Farmacji w Bydgoszczy przy Aptece Pod Łabędziem rozwija swą działalność i współpracuje z Okręgowym Muzeum Historycznym w Bydgoszczy. 8 grudnia 2008 r. muzeum zorganizowało sesję naukową z okazji 5-lecia działalności.
9. 14 października 2008 r. nastąpiło otwarcie Izby Pamięci Aptekarskiej w Poniatowej, woj. lubelskie. Sala muzealna mieści się w aptece Galenica, przy ul. Modrzejewskiej 3. Placówka jest poświęcona Aptekarzom Polski Niepodległej, tworzącym nowoczesną farmację. W Izbie znajdują się pamiątki po farmaceutach, którzy żyli i działali w XX wieku. Z inicjatywy farmaceuty Edwarda Stanki utworzono też w Poniatowej Aleję Dębów Katyńskich, poświęconą oficerom-farmaceutom zamordowanym w Katyniu.

Uzyskanie stopni naukowych

W 2008 r. stopień dr farmacji uzyskał Maciej Bilek z Krakowa za pracę pt. „Historyczne apteki południowej Małopolski”.

Logo Zespołu

Specjalnego odnotowania wymaga fakt, że Zespół Sekcji Farmacji otrzymał swe logo, które wykonał dr Krzysztof Kmieć. Dziękujemy bardzo.

Odnaczenia

Medal i dyplom Towarzystwa im. Hipolita Cegielskiego otrzymał dr Jan Majewski. Medale im. B. Koskowskiego otrzymali w 2008 r.: dr Jadwiga Brzezińska, dr Jan Majewski, mgr Michał Pawłowski, mgr Dorota Pastok-Chomicza, mgr Jolanta Połajdowicz, mgr Zenon Wolniak.

Zmarli

- 21.03.2008 r. zmarł mgr farm Tadeusz Pusiarski z Zielonej Góry, współautor książki „Aptekarze w Gołgocie Wschodu”. Pelplin 2002.
- 14.04.2008 r. zmarła dr Anna Pietura z Warszawy, współautorka książki „Dzieje nauczania medycyny i farmacji w Warszawie (1789–1950). Warszawa 1990.
- 28.09.2008 r. zmarł prof. dr Karoly Zalai z Budapesztu, b. prezes FIP, b. prezes Międzynarodowej Akademii Historii Farmacji, b. prezes Międzynarodowego Towarzystwa Historii Farmacji, wielki przyjaciel Polski, uczestnik 4 sympozjów historii farmacji w Polsce.
- 04.11.2008r. zmarł dr hist. Tadeusz Ślaski z Biecza, założyciel i wieloletni dyrektor Muzeum Farmacji w Bieczu, odznaczony medalem im. I. Łukasze-wicza za wybitne zasługi dla polskiej farmacji.

- 30.11.2008r. zmarła mgr farm Alina Wawrzonek z Lublina, malarka, historyk farmacji, współautorka książki „Ochrona zdrowia na Lubelszczyźnie w latach 1944–1950”. Lublin 1999.

Książki wydane w 2008 r.

- Pamiętnik XVII Sympozjum Historii Farmacji Licheń 2008. Pod red. Jana Majewskiego. Poznań 2008, ss. 318.
- Anita Magowska: Ziota – świetlana przyszłość Polski. Historia Polskiego Komitetu Zielarskiego 1928–2008. Poznań 2008, ss. 400.
- 225 lat Farmacji na Uniwersytecie Jagiellońskim. Pod red. Z. Beli. Kraków 2008, ss. 500.
- A. Wróbel, St. Vogel, Ewa Dębińska: Apothecare necesse est... Warszawa 2007.
- Chorzowski Słownik Biograficzny. Tom I, Edycja nowa. Pod red. Zb. Kapały. Muzeum Chorzowa 2007 (tam D. Moska – biogramy zasłużonych farmaceutów).

Podsumowanie

Duży dorobek Zespołu Sekcji Historii Farmacji PTFarm w 2008 r. wymaga odpowiedniego udokumentowania. Bogactwo osiągnięć i wydarzeń historycznych w 2008 r. było możliwe dzięki wielkiemu, bezinteresownemu zaangażowaniu licznych historyków farmacji. Należy wyrazić serdeczną wdzięczność wszystkim organizatorom, historykom farmacji i sympatykom, a szczególnie prezesowi Zespołu dr Janowi Majewskiemu oraz wszystkim przewodniczącym terenowych Sekcji Historii Farmacji PTFarm.

Otrzymano: 2009.05.06 · Zaakceptowano: 2009.05.14

Uczestnicy Sympozjum Historii Farmacji w Licheniu 19–22.06.2008 r.